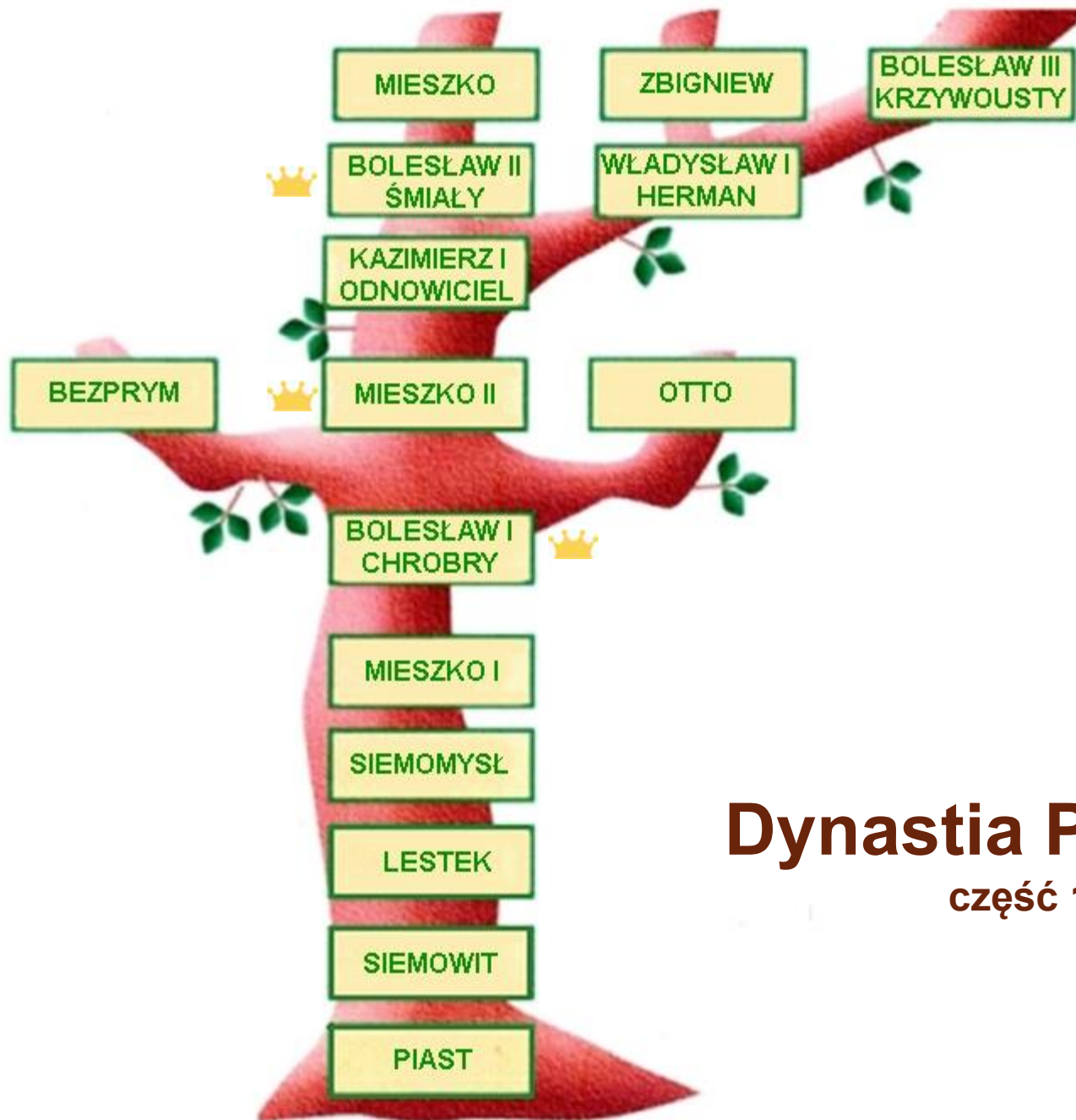

Czasy Kazimierza Wielkiego

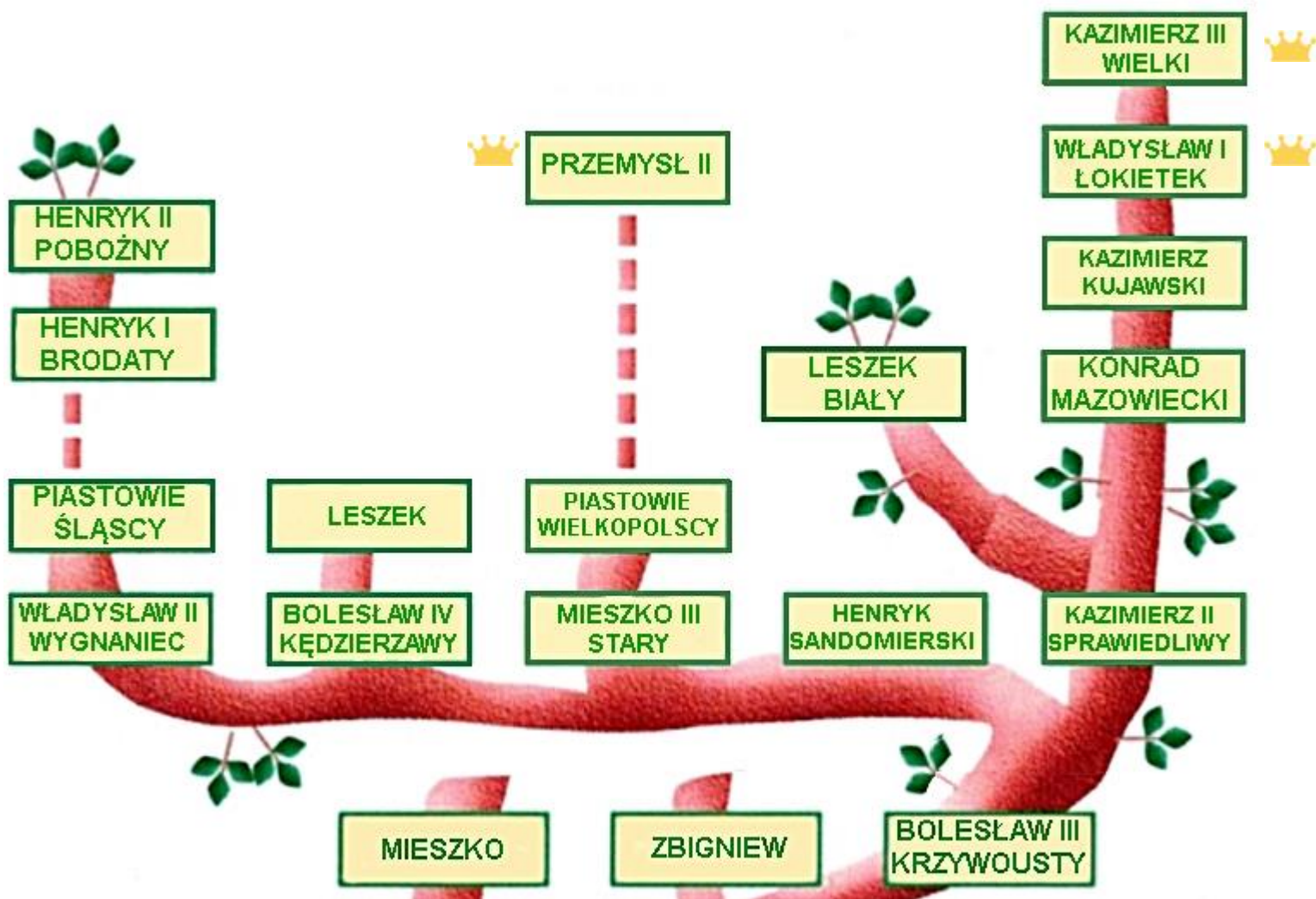
Oś czasu

Dynastia Piastów

część 1

Dynastia Piastów

część 2

Polska w czasach Kazimierza Wielkiego

Notatka z lekcji

1. Dyplomacja Kazimierza Wielkiego.
2. Pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu.
3. Przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego.
4. Reformy Kazimierza Wielkiego.
5. Umocnienie granic państwa.
6. Utworzenie akademii krakowskiej i jego skutki.
7. Zjazd monarchów w Krakowie – uczta u Wierzyńka.
8. terminy: uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska
9. postać historyczna: Kazimierz Wielki

Terminy

Akademia Krakowska - Kazimierz Wielki powołał Studium Generale (taka nazwa wówczas obowiązywała) 12 maja 1364. Wykłady prowadzono na trzech wydziałach: sztuk wyzwolonych, medycyny i prawa.

Uniwersytet - najstarszy rodzaj uczelni o charakterze nietechnicznym, której celem jest przygotowanie kadr pracowników naukowych oraz kształcenie wykwalifikowanych pracowników.

Orle Gniazda - system średniowiecznych zamków, strzegących granicy Królestwa Polskiego.

Pieczeń majestatyczna
Kazimierza Wielkiego z 1336 r.

Kazimierz Wielki, portret
według Jana Matejki

Początki rządów Kazimierza Wielkiego (1333-1370)

- Kazimierz Wielki koronował się w 1333 r. w Krakowie
- Sytuacja polityczna Polski;
 - trwał spór z zakonem krzyżackim o Pomorze Gdańskie,
 - od zachodu nadal zagrażała Polsce Brandenburgia,
 - król czeski Jan Luksemburski domagał się korony polskiej,
 - władzę Jana Luksemburskiego uznała część księstw śląskich,
 - dobre stosunki łączyły Polskę z Węgrami.

Hełm i korona Kazimierza Wielkiego (z grobowca w katedrze wawelskiej)

Sukcesy dyplomatyczne

- Zawarł porozumienie z Janem Luksemburskim;
 - Jan Luksemburski zrezygnował z korony polskiej - Zjazd władców Polski, Czech i Węgier w Wyszehradzie 1335 r.
 - Kazimierz Wielki uznał zajęcie Śląska przez Czechów - pokój w Namysłowie w 1348 .
- W 1343 r. Kazimierz Wielki zawarł z Krzyżakami pokój w Kaliszu
 - Krzyżacy zachowali Pomorze Gdańskie,
 - Kazimierz Wielki odzyskał Kujawy i ziemię dobrzyńską.
- Kazimierz Wielki przyłączył do Polski Ruś Halicką.
- Zwierzchnictwo króla uznali książęta mazowieccy.
- W 1364 r. w Krakowie odbył się zjazd monarchów.

Grosz krakowski, moneta wprowadzona przez Kazimierza Wielkiego.

Uczta u Wierzyńka

- We wrześniu 1364 r. Kazimierz Wielki zorganizował w Krakowie zjazd monarchów. Przybył cesarz Karol IV, król węgierski Ludwik Wielki (Ludwik Węgierski), król Cypru Piotr I de Lusignan, margrabia brandenburski Otto Wittelsbach, książę mazowiecki Siemowit, liczni książęta śląscy, z Władysławem Opolczykiem na czele.
- Sam zjazd pomyślany był jako manifestacja potęgi i bogactwa króla polskiego, odbił się głośnym echem w Europie.

Abramowicz Uczta u Wierzyńka

Uczta u Wierzyńka

Mikołaj Wierzynek zaprosił na ucztę do swego domu pięciu królów i wszystkich książąt, panów i gości. Kiedy uzyskał od monarchów pozwolenie, żeby porozdzielał miejsca królom według własnego uznania, pierwsze i znaczniejsze miejsce kazał zająć królowi polskiemu Kazimierzowi, drugie królowi rzymskiemu i czeskiemu Karolowi, trzecie królowi Węgier [Ludwikowi], czwarte królowi Cypru [Piotrowi], a ostatnie królowi Danii [Waldemarowi], biorąc pod uwagę, że wobec żadnego z królów nie jest zobowiązany do większej czci, jak w stosunku do swego pana, króla polskiego Kazimierza, za niezmierne dobrodziejstwa, którymi zaszczycił i wzbogacił, obcego przybysza. Przyjął ich wyszukanymi potrawami, nadto każdemu w czasie uczyty ofiarował wspaniałe dary. Ale dar, który na oczach wszystkich królów wręczył królowi polskiemu Kazimierzowi, był podobno tak wspaniały, że przekraczał kwotę 100 tysięcy florenów* i budził u wielu ludzi nie tylko podziw, ale i zdziwienie.

Jan Długosz. Uczta u Wierzyńka

* Floren – złota moneta o dużej wartości

Polityka wewnętrzna

- Ważną rolę w rozwoju handlu i miast odgrywały: przymus drogowy i prawo składu. Stanowiły one, że kupcy musieli wędrować szlakami wyznaczonymi przez króla i wystawiać swoje towary w miastach położonych wzdłuż tych szlaków.
- Król nakazał opracowanie zbiorów przepisów prawnych – statutów.
- Uregulował zasady wydobywania i sprzedaży soli.
- Miastom nadawał przywileje handlowe.
- Chronił mieszczan zajmujących się handlem przed konkurencją zagranicznych kupców.
- Sprowadzał do Polski Żydów i osadników niemieckich.
- Nakazał budowę sieci zamków i murów obronnych wokół miast.

Kazimierz Wielki funduje Kościół w Wiślicy.

Kazimierz obok Krakowa

„naprzeciw zamku krakowskiego, za Wisłą, koło kościoła zwanego Skalką, założył miasto, które od swojego imienia Kazimierzem nazwał”.

Janko z Czarnkowa

Akademia Krakowska

- Za zgodą papieża awiniońskiego Urbana V Kazimierz Wielki wydał 12 V 1364 w Krakowie akt fundacyjny Akademii Krakowskiej.
- Statut wzorowany na uniwersytetach w Bolonii i Padwie.
- Uczelnia miała dostarczać urzędników, zwłaszcza prawników dla administracji państwa.

Dziedziniec Collegium Maius – najstarszego budynku Uniwersytetu Krakowskiego

Dokument Kazimierza Wielkiego powołujący do życia uniwersytet w Krakowie

Opanowanie Rusi Halicko - Wołyńskiej

- Bolesław Jerzy (syn księcia mazowieckiego), władca Rusi Czerwonej, nie mając męskiego potomka uczynił spadkobiercą Kazimierza Wielkiego.
- Opanowanie ziem Rusi Czerwonej dało kontrolę nad ważnymi drogami handlowymi biegnącymi z zachodu, przez Ruś nad Morze Czarne.
- Dzięki pobieranym cłom zasilano skarb królestwa.
- Po pierwszej nieudanej próbie, Kazimierz przygotował nową wyprawę wojskową. Tym razem wojska polskie opanowały ziemię sanocką i przemyską, a później Lwów, Halicz, Brześć i Włodzimierz.
- W granicach państwa znalazła się ludność ruska, pokrewna polskiej, ale posiadająca odrębną kulturę, tradycje polityczne i wyznająca religię chrześcijańską w obrządku prawosławnym.

Wojsko

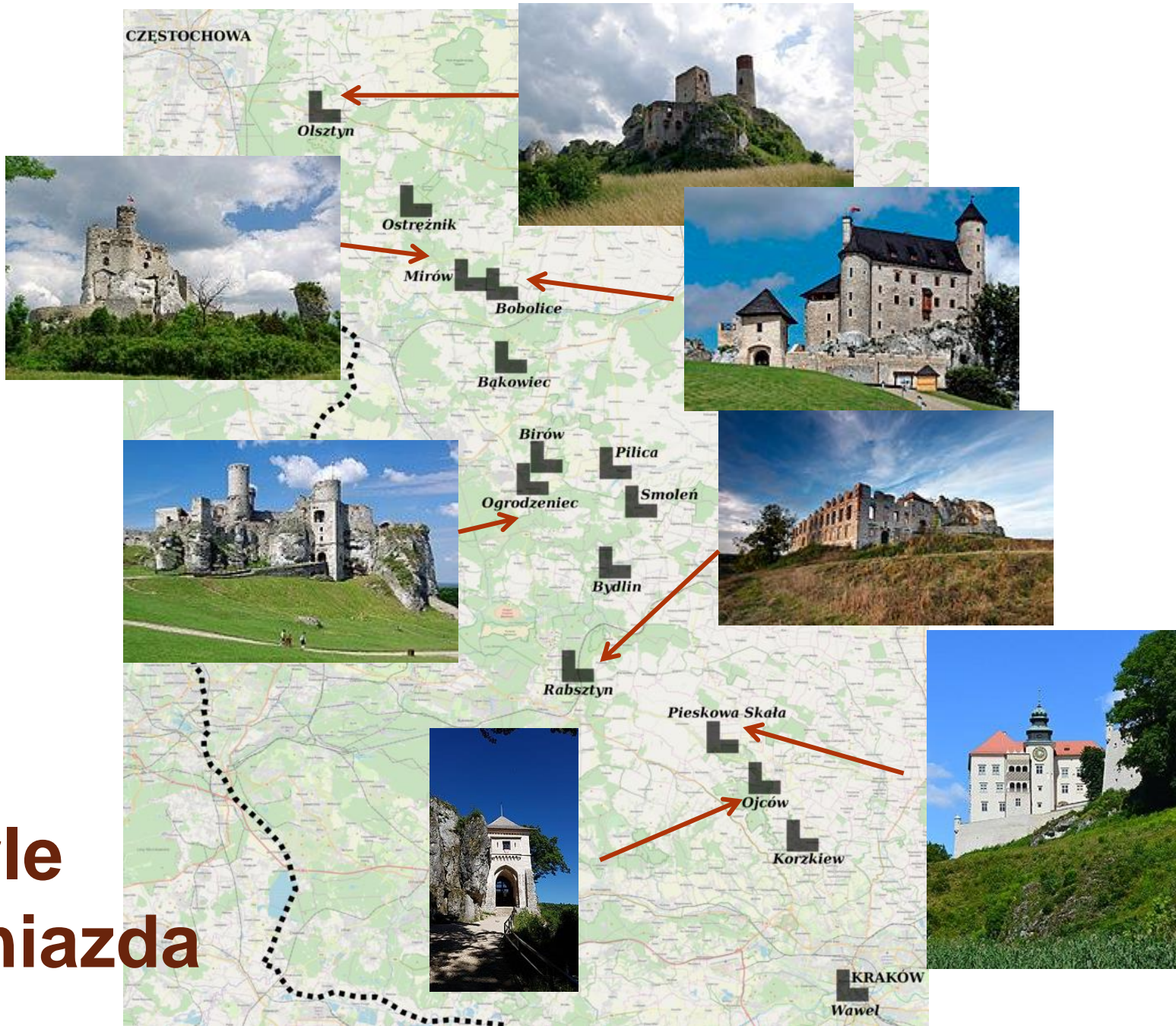
- Obecność niebezpiecznych sąsiadów powodowała, że niezbędne stało się wzmocnienie obronności państwa.
- Za panowania Kazimierza Wielkiego wybudowano wiele nowych zamków, a miasta otoczono murami obronnymi.
- Coraz powszechniejszym sposobem prowadzenia działań wojennych stała się mobilizacja pospolitego ruszenia. Polegało ono na powoływaniu pod broń całej ludności państwa zdolnej do jej noszenia.

Rycerze i kusznik

Orle Gniazda

Organizacja państwa

- Kazimierz Wielki powierzał zarządzanie poszczególnymi ziemiami starostom.
- Osoby sprawujące ten urząd były wybierane przez władcę z grona najbardziej zaufanych ludzi.
- Starostowie stali na czele wojsk, sprawowali zarząd nad grodami oraz sprawowali sądy w imieniu władcy.
- Najważniejszymi urzędnikami na dworze królewskim byli kanclerz i podkanclerzy, sporządzający dokumenty państwowe.
- Za skarb państwa odpowiadał podskarbi. Opiekował się on również mennicą, a także zarządzał skarbem królewskim.
- Najbardziej zaufani urzędnicy państwowi i ziemscy tworzyli radę królewską. Wraz z nimi władca podejmował najważniejsze decyzje.

Herb Polski według pieczęci
Kazimierza Wielkiego

Ostatni król z dynastii Piastów

- Dzięki Kazimierzowi Wielkiemu Polska stała się ważnym państwem Europy Środkowej. Monarcha pośredniczył w międzynarodowych sporach, np. Czech z Węgrami.
- W 1364 r. zorganizował zjazd monarchów w Krakowie, gdzie gościł cesarza, dwóch królów i licznych książąt (to wtedy odbyła się słynna uczta u Wierzyńka).
- Król Kazimierz Wielki zmarł w 1370 r. Był ostatnim monarchą z dynastii Piastów, rządzącej Polską przez ponad 400 lat.

Nagrobek Kazimierza Wielkiego
w katedrze na Wawelu

Janko z Czarnkowa

Najwięcej informacji o panowaniu Kazimierza Wielkiego uzyskujemy dzięki lekturze „Kroniki” autorstwa Janka z Czarnkowa. Był on współpracownikiem króla, stąd historycy mają wiele informacji na temat polityki i życia Kazimierza Wielkiego. Są to jednak relacje subiektywne, ponieważ w dużej mierze idealizują postać króla.

Pomnik podkanclerzego Janka
w jego rodzinnym Czarnkowie

ZAPAMIĘTAJ

- Kazimierz Wielki prowadził mądrą politykę zawierania sojuszy i organizowania zjazdów, na których rozwiązywano sporne kwestie międzypaństwowe. W ten sposób Polska odzyskała od Krzyżaków Kujawy i ziemię dobrzyńską.
- Kazimierz Wielki przyłączył do Korony Królestwa Polskiego ziemie ruskie.
- Król Kazimierz wprowadził wiele istotnych zmian w gospodarce, kulturze, polityce, prawie i obronności państwa, starając się zapewnić Polsce pomyślność i dobrobyt.
- W 1364 r. król ufundował Akademię Krakowską.
- Państwo Kazimierza Wielkiego stało się monarchią stanową. Stany tworzyli: szlachta, mieszczaństwo, duchowieństwo i chłopcy.

POWTÓRZ

- wyjaśnij znaczenie poznanych terminów,
- opisz postać: Kazimierza Wielkiego,
- przedstaw i oceń postanowienia pokoju w Kaliszu,
- Wyjaśnij, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki”,
- przedstaw reformy Kazimierza Wielkiego,
- wyjaśnij, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa,
- wyjaśnij, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej,
- wyjaśnij znaczenie uczty u Wierzyńka,
- wskaż na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego, ziemie włączone do Polski,
- umiejsców na osi czasu daty: 1333 rok, 1343 rok i 1364 rok

Ćwiczenie

Proszę przeczytać tekst z podręcznika - „Czasy Kazimierza Wielkiego” str. 203 – 207.

Ćwiczenia sprawdzające (slajd 23) wykonujecie jako podsumowanie lekcji. Proszę o zastanowienie się nad treścią zadań i postawionych problemów.

Zagadnienia te opracowujecie ustnie.

Temat oraz notatkę wpisujemy do zeszytu.

Przypominam, że prezentacje umieszczone są na nowej stronie szkoły.

<http://sp77.edu.gdansk.pl> zakładka ZDALNE LEKCJE

<https://mapyonline.gwo.pl/> - na tej stronie znajdziecie historyczne mapy online.